

בהעלותך

לפרש"י⁶: אויך דער דין אז אויך לדור רות איז „מקשה“ לעיכובא, האָט לכאורה געדאַרפט שטיין ניט דאָ, נאָר אין די פריערדיקע פרשיות — אין פ' תרומה אָדער אין פ' אמור⁷?

דער אור החיים⁸ איז מסביר⁹, אז דער פסוק קומט באַוואַרענען אַ טעות אין פירוש הכתובים: וויבאַלד עס שטייט „בהעלותך את הנרות“, און דאָס מיינט (לפירוש) אז די נרות זיינען ניט קבוי- עים אין די קני המנורה, מ'פלעגט זיי אַראָפּנעמען און דערנאָך צוריק מעלה זיין אויף דער מנורה¹⁰, וואָלט מען גע- קענט מיינען אז אזוי איז אויך מיט די אנדערע חלקי המנורה אז נאָך דעם ווי די מנורה איז געמאַכט געוואָרן איז ניטאָ קיין חיוב אז זי זאָל זיין „מקשה“, און דאָס וואָס עס שטייט „מקשה“ איז נאָר בתחלה, אָבער „אח"כ יכול לעשות

א. בתחלת פרשתנו, נאָך די פסוקים¹¹ „בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות“ און „ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותי גו'“, שטייט אין פסוק¹² „וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרח מקשה היא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה“.

איז ידוע וואָס מפרשים פרעגן¹³: אין די ערשטע פסוקים פון דער פרשה רעדט זיך דאָך וועגן דעם ציווי צו אהרן ווי אזוי עס דאַרף זיין די הדלקת הנרות, אז „אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות“: וועגן דעם אופן פון מעשה המנורה האָט זיך גערעדט אַ סך פריער, אין פ' תרומה — איז וואָס איז די שייכות פון פסוק „וזה מעשה המנורה“ צו דער פרשה דאָ?

און וויבאַלד דאָס איז אַ שאלה וואָס ווערט אין לימוד באופן פון פשוטו של מקרא, איז ניט פאַרשטאַנדיק, פאַרוואָס רש"י שטעלט זיך אויף דעם ניט אָפּ בפ"י רושו?

ב. דער רמב"ן¹⁴ איז מבאר אז דער טעם הכתוב „וזה מעשה המנורה“ איז „לרמוז שצריך לדורות שתהי' מקשה כי הוא מעכב בה“.

ס'איז אָבער נאָך אַלץ ניט מובן

(6) להרמב"ן — ראה לקמן סעיף ה.
 (7) ובפרט דלדעת רש"י י"ל שכבר נכלל בציווי הכתוב (תרומה כה, ט) וכן תעשו — „לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות כ' כתבנית אלו תעשו אותם“ (ל' רש"י שם). אף ש"ל (בדוחק) דהציווי הוא רק בנוגע „כתבנית אלו“, ואין נכלל בזה אופן עשייתם, כולל זה שהי' „מקשה וכיו"ב.
 (8) ובפרט דשם נאמר (כד, ג) חקת עולם לדורותיכם, והיא „פ' מצות הנרות“, כפרש"י שם, ב (וראה רמב"ן שם (הובא לקמן סעיף ד) „צורך הפרשה הזאת לשני דברים כו'“). ולפ"ז הוליל דין „מקשה“ — שם. וראה סוגיית הגמ' מנחות כה, א ובפרש"י ותו"ש שם.
 (9) פרשתנו שם, ד.
 (10) להמ"ד (מנחות פח, ב) לא קביעי' נרות.
 (11) וכן פירש בחזקוני (בפ"י ה"ב) ובפענח רזא כאן.

(1) ח, ב"ג.

(2) שם, ד.

(3) ראה אברבנאל. אלשיך. אוה"ח. ועוד. סה"מ תקס"ו ע' רמב.

(4) בהציווי — כה, לא ואילך. וכן בעשייתו בפועל — ויקהל (לו, יז ואילך).

(5) פרשתנו עה"פ.

ג. אויך דארף מען פארשטיין: וואס איז די הוספה אין דער פרשה „בהע" לותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות"? דער ציווי איז שוין געזאגט געווארן אין פ' תרומה¹⁶ „ועשית את נרות" שבעה והעלה את נרות" והאיר על עבר פני¹⁷.

נאכמער: וויבאלד אַז די עשיית הנרות איז געווען אין אַן אופן אַז זיי קערן זיך כלפי דעם נר האמצעי, ווי רש"י איז מפרש אין פ' תרומה¹⁶ „והאיר על עבר פני" — עשה פי ששת הנרות שבראשי הקנים היצאים מצד¹⁸ מסובים כלפי האמצעי כדי שיהיו הנרות כשתדליקם מאירים אל עבר פני מוסב אורם אל צד פני הקנה האמצעי שהוא גוף המנורה — ווי פאסט בכלל אַ ציווי אויף דעם, בשעת אזוי איז דאס בדרך ממילא, די נרות דארפן געמאכט ווערן באופן זה ווי אנגעזאגט ביי דער עשר¹⁸.

כאשר יחפץ¹² — דערפאר איז דער פסוק מוסיף „וזה מעשה המנורה מקשה וגו'" אַז דער דין „מקשה" איז אויך שפעטער.

מען קען אבער אזוי ניט מסביר זיין לויט פרש"י — וואָרעם אַע"פ ש"ל אַז אויך לדעת רש"י ע"ה זיינען די נרות ניט געווען איין חלק מיט דער מנורה¹³, ובמילא איז מקום לומר אַז מ'האָט יעדן מאָל אַראָפּגענומען און מעלה געווען די נרות אויף דער מנורה, איז אבער

[נוסף ע"ז וואָס אין פשוטו של מקרא איז שווער צו זאָגן אַז דערפון וואָס די נרות זיינען געווען באַזונדער און מ'האָט זיי יעדן טאָג מעלה געווען אויף דער מנורה זאָל מען אַפּלערנען אויף דער גאַנצער מנורה, וויבאלד אַז במקום הציווי ע"ז אין פ' תרומה איז קלאָר¹³ אַז די גאַנצע מנורה דארף זיין „מקשה" (מלבד די נרות) — איז]

אין דעם פירוש הכתוב „בהעלותך" טייטשט רש"י בפירוש „על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקת לשון עלי שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליו". זעט מען, אַז רש"י לערנט דעם פירוש אין „בהעלותך את הנרות" ניט אַז מ'איז מעלה די נרות אויף דער מנורה (וואָרעם אויב אזוי איז דאָך נישט קיין מקור לפירושו¹⁴; דער פסוק רעדט (פ' שוטו) וועגן „להב" — „שהלהב עולה" — און נרות מאן דער שמי").

בלייבט די שאלה: פאָרוואָס שטייט דאָ דער פסוק „וזה מעשה גו' מקשה"¹⁵.

במקום אחר ונשנה כאן בשביל פרט הירך שנתחדש בה הוא שנאמר כאן עד ירכה עד פרחת (וכי' במנחות כט, רע"א. רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ג). אבל, אף שבפ' תרומה (כה, לה) הביא רש"י מברייתא דמלאכת המשכן ללמדין מפרט דפרשתנו, בפרש"י כאן אינו מפרש כן, כדמוכח מפירושו ע"ה פ' כאן (ואכ"מ).

(16) כה. לו.

(17) דרש"י בתחלת פרשתנו מתרץ רק הסמיכות לפרשת הנשיאים, אבל אינו מבאר טעם כפל הציווי בכלל. ואין לומר שלפרש"י לא נתחדש כאן שום דבר בעצם הציווי ורק גודל הדלקת הנרות על ידי אהרן, דגדולה משלהם, מתנוכת הנשיאים — כי: א) מלשון רש"י „למה נסמכה" מוכן שהשאלה היא על הסמיכות ולא ע"ז שנאמר בכלל (וראה לקו"ש ח"ה ע' 92 ואילך). ב) לפ"ז לא הוצרך הכתוב להוסיף ציווי פרטי, כ"א ציווי כללי דהדלקת והטבת הנרות.

(18) כמו שהקשה בדברי דוד (להט"ז) תרומה שם. וראה הערה 23.

(12) לשון האהיה"ש שם.

(13) ראה לקו"ש חט"ז ע' 324. וש"נ.

(14) וכן זה ד'דרשו רבותינו (שהביא רש"י שם)

מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעלי' הכהן עומד ומטיב.

(15) בחזקוני כאן: ענין מלאכת המנורה נאמרה

זאלן פונה זיין כלפי האמצעי, וואס פון דעם היינגט אפ ווי עס וועט זיין דער „יאירו (פון די) שבעת הנרות“.

לפ"ז דארף מען אבער פארשטיין לשון הכתוב בפרשתנו „אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות“: וויבאלד אז דא איז צוגעקומען א ציווי אין דער מעשה ההדלקה פון אהרן, האט דאך געדארפט שטיין בלשון ציווי לאהרן „תאיר שבעת הנרות“, און ניט „יאירו“, אז די נרות זאלן לייכטן?²⁴

ד. איז דער ביאור בזה — בהקדם:

אין די פרשיות וואו עס רעדט זיך וועגן דער מנורה געפינט מען א מחלוקת צווישן רש"י און רמב"ם:

(א) אין פ' אמור²⁵, וואו עס שטייט דער ציווי „ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד מחוץ לפרוכת העדות באהל מועד יערוך אותו אהרן גו'" זאגט רש"י: זו פרשת מצות הנרות ופרשת ואתה תצוה לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן לפרש צורך המנורה.

פרשתנו... אבל ראה מקומות שבהערה הקודמת. (24) וכמו שהקשה באוה"ח כאן ד"ה בהעלות. ובאוה"ח מתיר (לשיטתו) כי הציווי רק על ההכנה (הנרות עצמן), אבל לפי המבואר בפנים לפרש"י, שהציווי כאן גם על אופן הנחת הפתילה — הקושיא במקומה עומדת.

(25) כד, ב"ג.

(*) בכאר מים חיים (לאחי המהר"ל) מפרש בפרשתנו, דהבויכין. היו עגולות ושיוין לכל צד ולא הי' להן שציון. אלא שהכהן ממשיך הפתילות כפי רצונו וזה נלמד מדהוצרך לצוות את אהרן ולא ציוה את כללאל לעשות היכר בנרות מקום שיניח בו הפתילות, והיינו בכתבת ההערה. וצ"ע: נוסף לזה שכפרש"י תרומה מוכח דהנרות עצמן מצודדין, הרי גם בעצמו מפרש שם. שה"י עושה לבויכין עצמן כמין שציון שהפתילה מונח ב"י.

ו"ל אז רש"י באווארנט עס. ער איז מפרש „יאירו שבעת הנרות — ששה¹⁹ שעל ששת הקנים שלשת המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשת המערביים ראש²⁰ הפתילות למול האמצעי“. דערפון וואס רש"י איז משנה בלשון דא „הפתילות . . ראשי הפתילות“ — ניט ווי בפירושו בפ' תרומה „פי ששת הנרות“ — איז מובן, אז דא איז א באזונדער ציווי צו אהרן, אז נוסף אויף דעם וואס פי ששת הנרות זיינען מסובים כלפי האמצעי²¹, דארף²² אהרן אויך מטה זיין די פתילות²³, זיי

(19) ובחזקוני גורס ברש"י „הנרות שעל כו" — אלא שהסופרים כו". וראה מושב זקנים כאן (סוף פסוק ב) בשם החזקוני.

(20) הוספה בהענין ותוספת ביאור — וקאי גם על המזרחיים.

(21) וראה גם פרש"י מגילה כא, ב ד"ה אל מול (וראה גם שוה"א הא' להערה 23). וברמב"ם הל' ביה"ב (פ"ג ה"ח): ששת הנרות הקבועים בששת הקנים היוצאים מן המנורה כולן פניהם לנר האמצעי שעל קני המנורה. ומשמע שהוא דבר שנעשה במעשה המנורה, ולא פעולה בהפתילות.

(22) אבל ראה ס' זכרון כאן (ח, ב), דברי דוד ומשכיל לדוד תרומה שם.

(23) שצריך להטות הפתילות — כן משמע גם בפרש"י מנחות צח, ב ד"ה מצדד להו, אבל לא דוקא שגם הנרות עצמן מצודדין. אבל מפרש"י פרשתנו, שהוסיף „הפתילות שבהן . . ראשי הפתילות כו" ולא הסתפק במ"ש „ששה שעל ששת הקנים כו" פונים למול האמצעי והי' מובן שפירושו כמ"ש בפ' תרומה, משמע דהיתה פעולה בפ"ע בהפתילות בעת שהדליק. וכ"כ בחת"ם עה"ת ריש

(*) כ"ה בדפוסים שלפנינו (וכן בדפוסים הראשונים דהרמב"ם). ובקריית ספר לרמב"ם שם „שעל קנה המנורה“. וכן הוא ברמב"ם שנדפס עם פירושו הר' המור"י (אלא דיש שם טה"ד כנראה, שהתיבות לפניו שם „פניהם לצד האמצעי“, ולא כלפנינו לנר האמצעי).

ואוצ"ל: של קני.

(*) או י"ל להיפך. שרק הנרות מצודדין ולא הפתילות.

ולפ"ז קומט אויס דער חילוק צווישן רש"י און רמב"ן:

לויט רש"י זיינען פאראן דריי באזונדערע פרשיות בנוגע צו דער מנורה: דער ציווי בר"פ תצוה איז א טייל פון דעם ציווי וסדר מלאכת המשכן (פון פ' תרומה), בפ' אמור איז "פרשת מצות הנרות", און פרשתנו "בהעלותך את הנרות" איז "פרשת המנורה" (ניט "פרשת . . הנרות" — ווי אין פ' אמור):

אבער לויטן רמב"ן, איז פ' תצוה די פרשה פון דער מצות הדלקת הנרות, און די ציוויים בפ' אמור ושבת פרשתנו זיינען ביידע פרטים והשלמות אין דיני הדלקת הנרות (אז עס דארף זיין אויף א מנורה דוקא, ושיאירו אל עבר פני).

ה. ע"פ הנ"ל, קומט אויס א חילוק צווישן רש"י און רמב"ן — אויך בנוגע דעם פסוק, "וזה מעשה המנורה מקשה גו'":

לדעת הרמב"ן, וויבאלד דער תוכן הפרשה ("בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו גו'") איז א המשך "לדיני הנרות" — הדלקת המנורה, איז אויך דער סיום, דער פסוק, "וזה מעשה המנורה מקשה גו'" א פרט און השלמה אין דיני הנרות — צוליב מקיים זיין מצות הדלקת הנרות: כשם ווי די הדלקה דארף זיין אויף א מנורה דוקא (און ניט "בלא מנורה"), דארף דאס זיין אויף א מנורה וואס איז "מקשה", און אויב ניט איז דאס מעכב די הדלקת הנרות.

לויט פרש"י אבער, וואס ער רופט אן די פרשה "פרשת המנורה" (כנ"ל), קומט אויס, אז דער עיקר בפרשתנו איז וועגן מעשה המנורה (ניט הדלקת הנרות) וועלכע ווערט געזאגט אין דעם פסוק, "וזה מעשה המנורה מקשה גו'".

דער רמב"ן דארטן אין פ' אמור איז חולק אויף רש"י און לערנט, "צורך הפרשה הזאת" (פ' אמור) לגבי הדלקת המנורה, אז "שם (בפ' תצוה) עוד לא אמר אלא יערוך אותו אהרן ובניו וגו' וה' במשמע על המנורה או בלא מנורה אם תשבר או תאבד כו' ועכשיו" אמר בפירוש על המנורה הטהורה" שלא ידליקו אלא על מנורה הטהורה".

ד. ה. לויט רש"י איז פרשת אמור דער ציווי פון די "פרשת מצות הנרות", און לויטן רמב"ן איז דאס א המשך און א פרט אין דער מצות הדלקת הנרות (שבפ' תצוה), אז זי דארף זיין דוקא על המנורה.

ב) בתחלת פרשתנו איז רש"י מפרש "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים כו' אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

דער רמב"ן פרעגט אויף רש"י און לערנט אנדערש, אז כשם ווי די פרשה אין אמור איז א הוספה אויף דער פרשה פון ואתה תצוה (אז די הדלקה מוז זיין על המנורה דוקא), עד"ז איז די פרשה — "ובכאן כאשר השלים להזכיר הקמת המשכן השלים עוד כל דיני הנרות וצוה שיהיו שבעת הנרות כולן דולקות לדור ודור אל מול פני המנורה, כאשר הזכיר במעשה המנורה כו' לא בלתי מנורה ולא בלתי שיאירו כולם אל עבר פני" (און אזוי זאל אויך זיין לדורות, וואס דערפאר, "לא הזכיר בפרשה הזאת באה"מ ללמד שיהי' כן במקדש כו'").

(26) וגם בנוגע להשמן — לדורות, כמבואר ברמב"ן שם (ובפרשתנו הזכיר בנוגע לפ' אמור — רק המובא בפנים).

אלע ששת הנרות לייכטן אל פני המנורה, מול נר האמצעי, ווערט ניכר ניט בלויז ווי דאס איז איין מנורה, נאָר ווי אלע נרות זיינען אַ חלק פון (ופרט טפל צו) גופה של מנורה, נר האמצעי.³¹

קומט במילא אויס, אַז אַע"פּ וואָס בפועל איז דער ציווי דאָ נוגע צו דער מעשה ההדלקה פון אהרן, די פעולה פון אהרן אין די פתילות³² (ניט אַ פעולה פאַרבונדן מיט עשיית המנורה — די מעשה אין פי הנרות), איז אַבער תוכנו וגדרו נוגע (אויך) צו דער מנורה גופא.³³

און דערפאַר שטייט ניט אין פסוק דער לשון „תאיר שבעת הנרות“ בסגנון של ציווי צו אהרן, נאָר „יאירו שבעת הנרות“, ווייל דער תוכן וגדר פון „אל מול פני המנורה“ איז (ניט נאָר אַ דין ומצוה אין דער מעשה הדלקה של הגברא, נאָר) אַ דין אין דער חפצא של המנורה.

און בכדי צו אַרויסברענגען דעם ענין ווי „אל מול פני המנורה“ איז אַ חלק פון „פרשת המנורה“ — ניט פון „פרשת מצות הנרות“ — איז דער פסוק מוסיף

(31) ועפ"ז יומתק זה שרשי לא הביא דנר האמצעי — נר מערבי — כלפי שכניה (בבמגילה שם. וכ"כ ברמב"ם שם „כנגד קדש הקדשים“) — כי עיקר ההדגשה כאן הוא לא לבאר מקום הטיית הנרות, כ"א מה שעי"ז ניכר שששת הקנים הם אחד עם גופה של מנורה, נר האמצעי.

(32) והטעם כפי שמסיים בפרשי „ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צירוף. וראה הערה הבאה.

(33) וזה מודגש גם בהטעם דפרשי „שלא יאמרו לאורה הוא צירוף“ [ראה מפרשים (באר היטב. צידה לדרך. ועוד) דכאשר כולם פונים אל האמצעי אין האור מתפשט ומאיר (כ"כ)] וא"כ ע"י שפעולת ההדלקה היא אל מול פני המנורה, ניכר שהמנורה לא לאורה כ"י נמצא שתוכן פעולת אהרן היא לא רק הדלקת נרות — שמאיר אור, כ"א גם גמר מעשה המנורה.

ס'איז אַבער צריך ביאור: די פרשה רעדט דאָך לכאורה (בעיקר) ניט וועגן דער מנורה גופא, נאָר וועגן דער מצוה פון הדלקת הנרות, „אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות“?

איז דערפון פאַרשטאַנדיק, אַז אויך דער ענין פון „אל מול פני המנורה“ איז נוגע (ניט אַזוי צו דעם קיום מצות הדלקת הנרות, נאָר) צו דעם עצם גוף המנורה.

ו. די הסברה אין דעם:

אין די פסוקים בפ' תרומה, וואו עס ווערט גערעדט וועגן מעשה המנורה, שטייט²⁸ „ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה ירכה וקנה גביעי' כפתורי' ופרחי' ממנה יהיו“. דערנאָך שטייט אין פסוק „וששה קנים יוצאים מצד" שלשה קני מנורה מצדה האחד ושלשה קני מנורה מצדה השני“.

קומט אויס, אַז אַע"פּ וואָס די גאַנצע מנורה איז געווען „מקשה אחת זהב“²⁹ איז אַבער דאָ אַ חילוק צווישן דעם קנה האמצעי „גופה של מנורה“ מיט די „ששה קנים“: אין גופה של מנורה האָבן זיך ניט אָנגעזען קיין באַזונדערע חלקים, ס'האט זיך קלאָר געזען איין כלי, זאך: משא"כ די ששת הקנים כאַטש עשייתם איז געווען פון דעם זעלבן „עשת . . זהב“³⁰, איז אַבער לאַחרי עשיית המנורה ניט געווען ניכר בגלוי ווי דאָס איז איין זאך מיט „גופה של מנורה“.

בשעת אַבער אהרן איז מקיים „בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות“, איז דורכדעם וואָס

(28) כה, לא ואילך.

(29) שם, לו.

(30) ל' רש"י פרשתנו ח, ד (ד"ה מקשה).

ס'מיינט אז דאָס וואָס „אתה מדליק ומטיב את הנרות" איז אַ גדר פון חנוכת המנורה: אין די אַלע צוועלף טעג וואָס די נשיאים האָבן געבראַכט זייערע קרבנות לחנוכת המזבח — אין די אַלע צוועלף טעג אהרן מדליק ומטיב את הנרות, וואָס דאָס איז אַ גדר פון חנוכת המנורה (און דער „שלך גדולה" איז אין כו"כ פרטים כמבואר אזי³⁴).

און עיקר ויתוכנו פון ענין החנוכה איז ניט אזוי די פעולת העבודה, די (הקרבה ו)הדלקה של הגברא, נאָר דאָס וואָס ער פועל'ט דעם גמר המעשה וקדושת החפצא — המנורה, וואָס מאַכט מעג' לעך דעם המשך העבודה — הדלקה והטבה של המנורה — בשלימות.

ח. דער ביאור בפנימיות הענינים:

די³⁶ נשמה ווערט אָנגערופן נר, כמ"ש³⁷ נר ה' נשמת אדם, אַז כללות נשמות ישראל ווערט אָנגערופן מנורה, וואָס אין דער מנורה זיינען דאָ שבעה נרות, וועלכע זיינען די זיבן מדרגות אין עבודת ה'.

איז אין דעם פאַראַן צוויי ענינים³⁸: ווי די נשמות ישראל זיינען מצד שרשן, וואו „כולן מתאימות ואב אחד לכו' לנה"³⁹, זיי שטייען אַלע בהתכללות ובהתאחדות, ביז אַז אַלע אידן זיינען איין זאך⁴⁰. דערנאָך, לאַחרי ווי יעדער נשמה ווערט נמשך פון דעם שורש, ווערט יעדער איד אַ מציאות בפ"ע, מחולק פון דעם צווייטן, יעדער איינער

דאָ „וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחתה מקשה היא": און נאָך-מער: דער פסוק רעכנט דאָ ניט אויס באַזונדער די מנורה, גופה של מנורה מיט די קנים גביעים כפתורים ופרחים ווי אין פ' תרומה, נאָר איין כללות'דיקן לשון „המנורה . . עד פרחתה".

ויש לומר אַז דאָס איז דער דיוק הלשון אין פרש"י „גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה", ווייל דאָ איז נוגע ניט (נאָר) די עצם זאך אַז „כולה מקשה אחת" אין דעם אופן העש"י (ווי אין פ' תרומה), נאָר ווי אַלץ איז אַ חלק פון דעם גוף המנורה „גופה של מנורה וכל התלוי בה".

ז. לכאורה קען מען אַבער פרעגן:

רש"י בתחלת הפרשה פירט אויס, אַז דערויף וואָס „חלשה אז דעתו (של אהרן) כשלא ה' עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו", האָט אים דער אויבער-שטער מנחם געווען „שאתה מדליק ומטיב את הנרות". הייסט עס דאָך אַז די פרשה רעדט בעיקר וועגן „מדליק ומטיב את הנרות", ווי שטימט עס מיט הנ"ל אַז דער תוכן הפרשה איז (ניט די עצם מעשה הדלקה והטבה של הנרות, נאָר) „פרשת המנורה", וואָס איז נוגע צו דעם גוף המנורה?

איז דער ביאור אין דעם:

שוין גערעדט אַמאָל באַרוכה³⁴ אַז דיבור ה' „(חייך שלך גדולה משלהם) שאתה מדליק ומטיב את הנרות" מיינט ניט (נאָר) די הדלקת הנרות פון אהרן כשלעצמה (און אַז דאָס איז גרעסער ווי די חנוכת המזבח פון די נשיאים)³⁵, נאָר

36) בהבא לקמן ראה דרושי בהעלותך בלקו"ת ואוה"ת. תרא' דרושי חנוכה. ועוד.

37) משלי כ, כז.

38) להעיר מלקו"ש חכ"ג ע' 56 ואילך. וש"נ.

39) תניא פל"ב.

40) ראה באַרוכה קונטרס אהבת ישראל. וש"נ.

34) לקו"ש ח"ח ע' 94 ואילך.

35) דלפ"ז קשה קושיות הרמב"ן על פרש"י. ועוד כו"כ שאלות כמשנ"ת בלקו"ש שם (ע' 93 ואילך).

יאיירו גו" איז גומר ומשלים די מעשה המנורה (ווי לויט דעת רש"י).

איז דער פעולה פון אהרן אין נשמות ישראל — „בהעלותך את הנרות“ — איז דא ווי ס'איז לפי פשוטה און ווי דאס איז לפי פנימיותה ומטרתה:

רש"י, וואס ענינו איז פשוטו של מקרא איז מפרש פעולת אהרן פון „בהעלותך את הנרות“ (כפשוטה), אז ער פועלט ביי נשמות ישראל אז יעדער בפ"ע זאל זיין בעל, זיך ציען לשרשו ומקורו, וואס דאס איז מדריגת אהרן — שושבינא דמטרוניתא⁴⁴ — וואס ער איז מעלה נשמות ישראל צו זייער שורש ומקור⁴⁵, וואס דארטן שטייען זיי באופן פון „מקשה אחת“.

קומט אויס, אז די פעולת ההדלקה איז תוכנה די העלאה צו בחי' מקשה. דער פאר לערנט רש"י אז דער עיקר הענין בפרשתנו איז „פרשת המנורה“ — מעשה המנורה, ד.ה. דאס וואס די מנורה איז באופן של „מקשה“, און די הדלקת המנורה באופן פון „אל מול פני המנורה“ איז א חלק פון „מקשה“, דאס איז משלים די אחדות פון מקשה שב-מעשה המנורה.

דער רמב"ן אבער, וואס זיין פירוש איז ניט נאָר „פשטים“ נאָר אויך „דברים נעימים לידועי חן“⁴⁶ — סודות התורה — איז זיין פירוש בהתאם מיט דער פנימיות ומטרה פון העלאת הנרות שעל ידי אהרן: דער תכלית פון דער העלאת נשמות ישראל איז דאָך בכדי אויפטאָן (מאכן) א דירה לו ית' בתחתונים⁴⁷, דוקא

פון זיי פארמאגט זיינע מעלות פרטיות וואס בהתאם לזה איז שליחותו „נב-ראתי לשמש את קוניי“⁴¹.

און דאס זיינען די צוויי ענינים אין דער מנורה:

„וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחיה מקשה היא“ — ווייזט⁴² אויף די התאחדות פון אידן ווי זיי שטייען בשרשם — „מקשה אחת זהב טהור“, זיי שטייען בהתאחדות גמורה, בלי התחלקות מדריגות ביניהם⁴³.

דערנאך ווערן זיי פאָאָנדערגע-טיילט אויף זיבן באַזונדערע קנים, זיבן באַזונדערע אופנים אין עבודת ה'.

און⁴² דאס זאָגט דער פסוק: „בהע-לותך את הנרות“, ווי אזוי דאָרף זיין ווען יעדער נר ה' נשמת אדם טוט זיין עבודה פרטית? דאָרף דאס זיין באופן פון „אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות“, עס זאָל זיין ניכר אויך בגלוי אז יעדן איינעמ'ס עבודה פרטית איז ניט קיין ענין בפ"ע, נאָר זיי אַלע זיינען פאַרבונדן: אין יעדערן איז ניכר אז עיקרה ותוכנה פון דער עבודה פרטית זיינען — איז די נקודה כללית פון „(אני נבראתי) לשמש את קוניי“⁴¹, וועלכע איז מאיר בשווה אין יעדן אופן העבודה.

ט. און איז דעם גופא זיינען פאָראַן צוויי אופנים: צי „וזה מעשה המנורה מקשה זהב“ איז נוגע און א פרט אין הדלקת הנרות (כדעת הרמב"ן), אָדער פאַרקערט — אז „אל מול פני המנורה

(44) זח"א רסו, ב. לקוית שם ל, א. וראה ס' הערכים חב"ד ערך אהרן ס"ד ובהנמנן שם.

(45) ראה בפרטיות בס' הערכים שם ס"ז.

(46) כמו שכתב בהקדמתו לפירושו עה"ת.

(47) נתחומא נשא טז. תניא רפ"ז.

(41) סוף קידושין.

(42) ראה בכמה מפרשי התורה פרשתנו —

אלשיך, צורו המור, ספורנו, ובכ"מ.

(43) ראה לקוית פרשתנו (לג, ג) באר"א קצת.

איז עוה"ז התחתון, דער אַרט פון רשות
הרבים,

איז דערפון פאַרשטאַנדיק, אַז דער
תכלית פון מקשה — די אחדות פון אידן
ווי זיי זיינען מצד שרשם ומקורם — איז
צו ממשיך זיין אַט די אחדות (אויך) אין
דעם אַרט וואו די נשמות שטייען בהת-
חלקות אין זיבן באַזונדערע נרות,
באַזונדערע אופני עבודה, אַז אויך
דאַרטן זאַל נמשך ווערן די אחדות מצד

זייער שורש³⁸, וואָס דאָס דריקט זיך
אויס אין דעם „אל מול פני המנורה
יאירו שבעת הנרות“.

ולפ"ז קומט אויס אַז לויטן רמב"ן איז
דער עיקר דאָ די הדלקה, נאָר בכדי די
הדלקה זאַל זיין כדבעי, איז דאָס דורך
דעם וואָס אין דער הדלקה איז ניכר די
אחדות פון „מקשה“, שמצד עצם
הנשמה.

(משיחת ש"פ בהעלותך תש"ז)

בהעלותך ב

„וישלחו מן המחנה גו' וכל טמא לנפש”
— איז וואס איז די טענה „אנחנו
טמאים גו'” — למה נגרע?¹

רש"י איז מבאר: „למה נגרע, אמר
להם אין קדשים קרבים בטומאה, אמרו
לו יזרק הדם עלינו בכהנים טהורים
ויאכל הבשר לטמאים”.

זאגן מפרשים², אז דאס וואס עס
שטייט אין רש"י „ויאכל הבשר לטמאים”
איז א טעות סופר — ווארום א טמא
טאר דאך נישט עסן קיין קדשים³ — און
עס דארף שטיין ווי אין ספרי⁴ (דער
מקור פון דעם פירוש רש"י) „ויאכל
הבשר לטהורים”⁵.

און זיינען מסביר⁶, אז כוונת רש"י
מיט „ויאכל הבשר לטהורים” איז (ע"ד
ווי מען לערנט⁷ איין אין ספרי) —
לויטן מ"ד⁸ אז „חל שביעי שלהם (פון

א. אין היינטיקער סדרה, נאכדעם
ווי די תורה דערציילט וועגן דעם פסח
שעשו ישראל במדבר (בשנה השנית
לצאתם מארץ מצרים), שטייט: ויהי
אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא
יכלו לעשות הפסח גו' ויאמרו גו' אנחנו
טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי
הקריב את קרבן ה' במועדו גו'.

דארפן פארשטיין אין וואס איז בא-
שטאנען זייער טענה „למה נגרע”: זיי
אליין האבן דאך מדגיש געווען (און
אלס הקדמה צו דער טענה גופא)
„אנחנו טמאים לנפש אדם”, ד.ה. זיי
האבן געוואוסט אז דאס איז די סיבה
צוליב וועלכער זיי קענען נישט מאכן
דעם פסח („ולא יכלו לעשות הפסח”) —
און ווי מ'האט שוין פריער⁹ אנגעזאגט

(1) ט, א"ה.

(2) שם, ו"ז.

(3) ראה רא"ם, גויא ועוד — בפרש"י דלקמן
בפנים.

בנחלת יעקב כאן, דאינו מוכרח שהיתה טענה, כי
אפ"ל דלמה נגרע לא ה' קושיא אלא שאלה בעלמא
אם יש להם איזו תקנה (ועי' דכן מוכרח לפי
הדיעות שהטמאים לנפש היו יכולים לטהר לפניו)
— אבל פשוט הלשון „למה נגרע” היא טענה
ותביעה (ולא „שאלה בעלמא אם יש להם תקנה”).

(4) נשא ה, ב (ובפרש"י שם: פרשה זו נאמרה
ביום שהוקם המשכן).

(*) בפרש"י לש"ס (גיטין ט, סע"א) דגם פרשה זו
דויהי אנשים גו' היא מה' פרשיות שנאמרו ביום
זה. אבל עי' פש"מ הרי מפורש שם „ביום ההוא”
(דעשיית הפסח). ועכ"ל דלפרש"י עה"ת (דקפיד
על פש"מ) פ' טמאים שהוזכרה בש"ס שם (והוא
בפרש"י עה"ת — נשא שם) היא פ' אחרת (וראה
חוס' גיטין שם (ועוד)). או שיש לרש"י פ' אחר
בפש"מ: ולא הביא בפ' כאן — כיון שהכרחו רק

(5) פרשתו שם, ז.

(6) ס' זכורו, נחלת יעקב, משכיל לדוד, באר
יצחק ועוד.

(7) כמפורש לעיל — צו ז, כ"א.

(8) וכ"ה בדפוס ראשון דפרש"י, ובכתי' רש"י
שתח"י. וכן הועתק ברא"ם, גויא ועוד. ובדפוס שני:
לכהני'. וראה לקמן סעיף ז.

(9) מפרשים שנשמנו בהערה 6. רא"ם ורע"ב כאן.
ועוד.

(10) ראה זית רענן (ליל"ש עה"פ). ספרי דבי רב,
תולדות אדם, ועוד (לספרי שם). וראה תיב"ע כאן.
רמב"ם וראב"ד ה' ק"פ פ"י ה"ב ובני"כ שם. תורה
שחל — פסחים צ, ב. ועוד.

(11) שהובא בספרי שם לפני זה (פסוק ו). פסחים
שם. סוכה כה, ריש ע"ב. וכ"ה בתיב"ע כאן.

כשיודעים שנמנית פרשתנו בש"ס, וזה לא הועתק
בפרש"י נשא.

— ובכל אופן גם לפרש"י לש"ס, פרשת „ויהי
אנשים גו'” נאמרה לאחר פרשת שילוח טמאים,
כמפורש בפרש"י שם.